

Максим ЩЕГЛЮК
*аспірант кафедри менеджменту банківської діяльності,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*
Науковий керівник:
к.е.н., доцент Конопатська Л.В.

СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Подолання наслідків фінансової кризи спонукають більшість країн світу до пошуку нових механізмів здійснення нагляду за банківськими установами. Європейський союз один із перших в світі хто вдався до кардинальної зміни структури нагляду за фінансовими установами створивши Єдиний механізм банківського нагляду (ЄМБН).

ЄМБН було започатковано з метою моніторингу фінансової стабільності банків країн Єврозони, та складається з ЄЦБ і національних наглядових органів. ЄМБН почав своє функціонування з 4 листопада 2014 року та охоплює діяльність всіх банківських установ (близько 6000 банків).

Поділ функціональних обов'язків між Європейським центральним банком (ЄЦБ) та національними наглядовими органами реалізується на таких умовах, що ЄЦБ здійснюватиме нагляд тільки за системоутворюючими банками. Дрібні банки як і раніше будуть контролюватися наглядовими органами своїх країн, хоча ЄЦБ має право взяти на себе безпосереднє керівництво будь-якого банку в ЄС.

ЄЦБ здійснює нагляд за банківськими установами, що мають наступні характеристики:

- вартість активів банку складає більш ніж на 30 млрд. євро;
- активи банку складають щонайменше 20% від ВВП країни в якій він знаходиться;
- банк входить до числа трьох найбільших банків країни, в якій він знаходиться;
- якщо банківська установа подала заявку/отримала пряму державну фінансову допомогу від Європейського фонду фінансової стабільності (ЄФФС) або Європейського механізму стабільності (ЄСМ).

Таким, чином близько 123 банківських установ контролюються безпосередньо ЄЦБ, що становить близько 82% банківських активів ЄС. Всі інші банки в ЄМБН контролюються національними органами банківського нагляду, хоча ЄЦБ має функцію остаточного контролюючого органу для цих установ [5].

Також на ЄЦБ покладено відповідальність за впровадження ключових завдань, що стосуються пруденційного нагляду за діяльністю кредитних установ. Зокрема ЄЦБ має повноваження щодо:

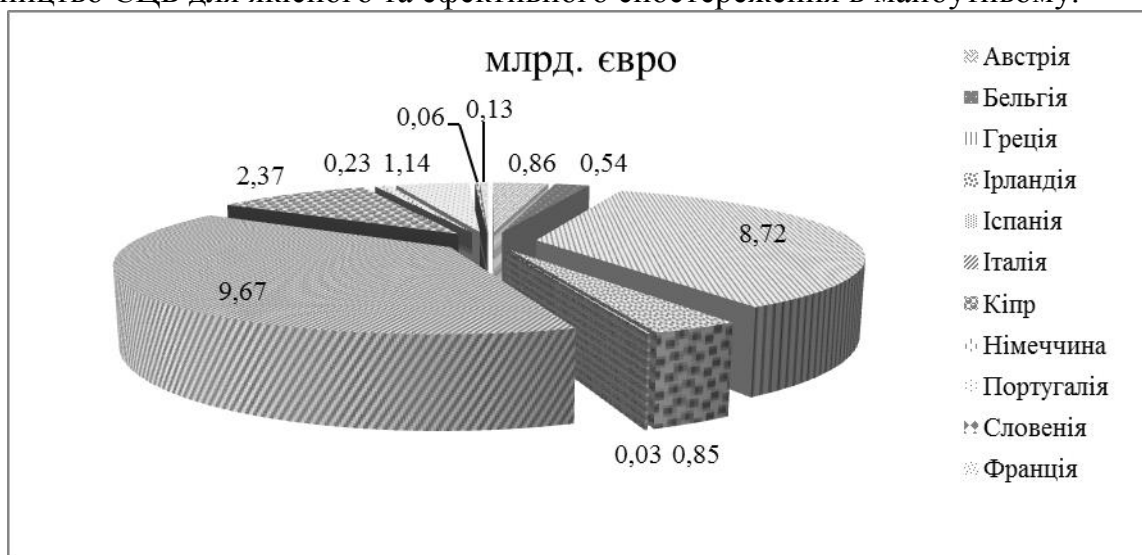
- надання і відкликання дозвілів всіх кредитних установ в зоні євро;
- здійснення оцінки придбання та реалізації банківських холдингів;
- забезпечення дотримання всіх пруденційних вимог, викладених у банківських правилах і угодах ЄС, а у разі необхідності, може збільшувати пруденційні вимоги для банків щодо захисту фінансової стабільності, відповідно до чинного законодавства ЄС.

Крім того національні наглядові органи несуть відповідальність за виконання завдань, що не покладені на ЄЦБ, наприклад, отримання повідомлень від кредитних організацій у зв'язку з правом на створення та безкоштовного надання послуг; нагляду за діяльністю кредитних установ з третіх країн, що створюють філії або надають транскордонні послуги в ЄС; створення контролюючих служб платежів, що здійснюють щоденно перевірки кредитних організацій; запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання грошей і фінансування тероризму.

Перші результати діяльності ЄМБН були оприлюднені в ході проведення комплексної оцінки 130 найбільших банків [3], загальний обсяг активів яких склав 22 трлн. євро, що становить 82% від загального обсягу банківських активів в зоні євро.

Комплексна оцінка, яка складалася з огляду якості активів (AQR) і проведений стрес-тест найбільших банків виявив дефіцит капіталу у розмірі 25 млрд. євро у 25 банківських установах з 11 країн (Див. рис. 1.) Дванадцять з 25 банків вже пройшли процедуру докапіталізації збільшивши свій капітал на 15 млрд. євро в 2014 році. Банківські установи з дефіцитом капіталу повинні підготувати плани капітальних вкладень та протягом дев'яти місяців покрити дефіцит капіталу.

AQR проведений ЄЦБ і національними компетентними органами (НКА) мав на меті дослідити, чи були належним чином оцінені активи на балансах банків, станом на 31 грудня 2013 року. Експертами було детально проаналізовано понад 800 банківських портфелів, виявлено 119 000 проблемних боржників банків. У результаті виявлені конкретні банківські установи, які будуть підпадати під безпосереднє керівництво ЄЦБ для якісного та ефективного спостереження в майбутньому.

Рис. 1. Загальний дефіцит капіталу банківських установ у розрізі країн станом на 31.12.2013 р.

Джерело: деталізовано автором на основі [1].

Стрес-тест був проведений ЄЦБ і НКА у співпраці з Європейською банківською адміністрацією (ЄБА). ЄБА розробила методологію стрес-тестів, у той час, як несприятливий сценарій був розроблений Європейською радою з системних ризиків (ЄРСР) у співпраці з НКА, ЄБА та ЄЦБ. Загальний принцип стрес-тестування полягав у тому, що в базовому сценарії, економіка ЄС розвивається відповідно до прогнозів Європейської комісії до 2016 року; в несприятливому сценарії, макроекономічні події наочно погіршувалися.

Механізм роботи з проблемними банками (ЄМРПБ) створений на основі Постанови Європейського Парламенту та Ради ЄС від 15.07.2014 р. № 806/2014 [2] є доповненням ЄМБН. Його місія спрямована на забезпечення ефективних рішень у випадках, якщо банківська установа має фінансові труднощі. ЄМРПБ почав своє функціонування з 01.01.2015 р. і займається розробкою нормативних документів, що стосуються процесу реорганізації банківських установ та процедури пошуку покупців (власників) облігацій для здійснення програм фінансового оздоровлення з 01.01.2016 р. На даний час ЄМРЦБ формує штат співробітників та займається організаційною роботою щодо подальшого функціонування.

Таким чином, на сучасному етапі функціонування необхідно значну увагу приділяти системі нагляду за банківськими установами. Європейський досвід показує, що чим ретельніший буде проведено моніторинг фінансової стабільності на початкових етапах тим меншими будуть негативні наслідки для економіки. Також для Національного банку України варто запозичити досвід здійснення ефективних стрес-тестів для банківської системи, а також більш ретельно проводити оцінку якості активів з метою зменшення кількості неплатоспроможних банків.

Список літератури:

1. Aggregate report on the comprehensive assessment [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bankingsupervision.europa.eu/e_cb/pub/pdf/aggreatereportonthecomprehensiveassessment201410.en.pdf
2. Regulation (eu) no 806/2014 of the european parliament and of the council of 15 July 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014R0806>
3. Зведений звіт комплексної оцінки комітету банківського нагляду ЄЦБ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecb.europa.eu/ssm/a_sessment/html/index.en.html
4. Офіційний сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/introducing_euro_practical_aspects/125007_en.htm
5. Офіційний сайт комітету з банківського нагляду ЄЦБ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/home/html/index.en.html>

Serhiy SHCHYBYVOLOK

*Royal Bank of Canada (RBC), Toronto, Canada
Analyst, Derivatives Valuation*

THE USE OF FINANCIAL DERIVATIVES IN CANADA

Introduction to Financial Derivatives

Financial derivatives are financial securities that derive their value from an underlying asset. The most common financial derivatives are options, futures, forwards and swaps. Derivatives could be either listed, derivatives that are traded on the exchange, or derivatives that are traded over-the-counter between counterparties (OTC).

Most options and futures are traded on the exchange, while forwards and swaps are usually traded OTC. Recently there has been a strong regulatory trend for the swaps to be more regulated, and payments to be cleared through the centralized exchange in some cases.

Listed derivatives are standardized contracts, and their value is observable on the exchange. They usually have high liquidity and low counterparty risk, a risk that a party to a transaction is not able to fulfill its contractual obligation. OTC derivatives are custom contracts negotiated between two counterparties. OTC derivatives have higher counterparty risk, and much lower liquidity due to their custom nature.